

KONRAD SEJER -DEKKARI

KARIN
FOSSUM

Kuiskaaja

SUOMENTANUT TARJA TEVA

JOHNNY
Kniga

KONRAD SEJER -DEKKARI

KARIN
FOSSUM

KUISKAAJA

Suomentanut Tarja Teva

JOHNNY KNIGA • HELSINKI

© CAPPELEN DAMM AS, 2016

Norjankielinen alkuteos: *Hviskeren*

Cappelen Damm AS, Oslo, 2016

Suomenkielisen laitoksen © Tarja Teva ja Johnny Kniga 2024

Johnny Kniga

An imprint of Werner Söderström Ltd

ISBN: 978-951-0-48399-2

Painettu EU:ssa

*Monsieur Ernest Comélieu,
tutkintotuomari,
23 bis, rue de Seine,
Pariisi VIe*

Herra tuomari,

Haluaisin että yksi ihminen, yksi ainoa, ymmärtäisi minua. Ja toivoisin, että tuo ihminen olisitte Te.

Me olemme viettäneet monta tuntia yhdessä viikkokausia kestäneiden tutkimusten aikana. Mutta silloin oli liian varhaista. Te olitte tuomari, minun tuomarini, ja olisi näyttänyt siltä kuin olisin yrittänyt puolustella itseäni. Tällä hetkellä te tiedätte, ettei kysymys ollut siitä, eikö totta?

Georges Simenon.

Lettre à mon juge, 1967
Kirje tuomarilleni, Otava 1970
Suomentanut Irmeli Sallamo

KAUNIIKSI HÄNTÄ EI VOINUT SANOA, ja sen hän tiesi ilman muuta itsekin. Hän liikkui niin kuin huomaamattomat naiset useimmiten, varovasti huoneen poikki, anteeksipyyntö katseessaan. Hän ei halunnut viedä tilaa, ei halunnut tehdä vaikutusta tai että kukaan edes uskoisi häntä puhumattakaan siitä, että hänet otettaisiin vakavasti. Yli neljäkymmenen vuoden ajan peili oli todistanut hänen puuttuvasta viehätysvoimastaan, ja hän oli painanut päänsä ja iskostanut tosiasian syvälle mieleensä. Jos tuulenpuuska olisi lennättänyt kipinän, hän olisi varmaankin syytynyt liekkeihin, hiukset kun olivat kuivat kuin kesäheinä ja iho läpikuultava kuin silkkipaperi. Hänellä oli yllään nailontakki, jonka syvistä taskuista ei löytynyt yhtikäs mitään, koska ne oli jo aiemmin tutkittu läpikotaisin ja tyhjennetty. Sydämen päälle ommellun rintataskun punavihreään logoon oli kirjailtu suurin kirjaimin *Europris*. Hänen kalvakan kaulansa poikki kulki ruma viilto, joka oli arpeutunut huonosti. Hänellä oli punaiset hiukset ja pisamia, muuten vartalo oli liian laiha. Kenties hän kärsi anemiasta. Värittömyydestä huolimatta hänen suonissaan virtasi luonnollisesti veri, etenkin juuri nyt, kun hän seisoj poliisin edessä ja joutuisi selvittämään mitä oli tapahtunut. Hän oli työntänyt kädet syvälle tarkkaan tutkittuihin taskuihinsa. Hän odotti lupaa istuutua, sillä hän ei ollut niin röyhkeä, että olisi istunut oma-aloitteisesti. Sejer oli kuulustellut monenmoisia ihmisiä vuosien varrella, mutta ei koskaan ketään tämänkaltaista.

Nainen veti tuolia varovasti pöydän alta, sillä jalkojen raapaisu lattiaan olisi kuulunut kauas ja saattanut häiritä jotakuta. Hän ei ollut koskaan ollut tekemisissä poliisin kanssa eikä hän saisi ärsyttää tai haastaa tätä puhumattakaan että suututtaisi. Vasta nyt hän kiinnitti huomiota ikkunan edessä makaavaan koiraan, joka nousi samassa ja tassutteli hänen luokseen. Shar-Pein nimi oli Frank Robert ja kaikkinen rypyineen ja poimuineen se oli hurmaava olento, näytti siltä kuin koiralla olisi ollut yllään liian suuri takki, aivan kuin kuulusteltavalla itsellään. Koira nousi takajaloilleen ja painoi raskaan päänsä naisen syliin. Poimujen alta hädin tuskin erottuvat silmät liikuttivat häntä ja saivat hänet hetkeksi unohtamaan tilanteen vakavuuden. Hänen silmissään välähti ilon kipinä. Silmät olivat yhtä lailla värittömät kuin kaikki muukin hänessä, irikset olivat vaaleat ja vetiset, kulmia tuskin erotti ja ne olivat kuin hienoa soopelinkarvaa. Hän ei ollut odottanut näkevänsä koiraan. Eikä varsinkaan koiraan, joka tulisi tällä tavalla hänen tykönsä, vilpittömästi valmiina rakastamaan häntä. Hän ei ollut tottunut herättämään ihailua sen enempää ihmisten kuin eläintenkin keskuudessa. Frank puolestaan oli sen sortin rakkauden kerjäläinen, että se jäi kuolaamaan halpahallin vihreällä takille etutassut edelleen ilmassa. Kun silitykset lakkasivat, Frank laski tassun syliin ja janosi lisää hellyyttä.

Frank, Sejer sanoi. Mene omalle paikalle.

Koira tassutteli takaisin pedilleen. Sillä oli oma peitto, jota se alkoi möyhentää tassuillaan jonkinlaiseksi pesäksi. Koiran lukuisat liikakilot tekivät siitä hitaan, ja isännän jokainen komento täytyi tulkita ja sitten harkita tarkkaan ennen toteuttamista, joten käskyjen noudattaminen vei aikansa. Sitä paitsi se alkoi ikääntyä. Näkö, kuulo ja liikkuminen olivat heikentyneet melkoisesti.

Me voimme varmaankin sinutella, komisario sanoi. Konrad. Hän ojensi kättään.

Ragna, nainen kuiskasi. Riegel.

Aivan kuin Riegelin suklaa, Sejer sanoi ja hymyili. Minä pidin kovasti siitä suklaasta kun olin pieni, ja se maksoi vain kolmekymmentä äyriä. Kaikilla oli varaa ostaa Riegelin suklaata.

Vasta lauseen lopetettuaan hän tajusi mitä oli juuri tullut päästäneeksi suustaan, mutta sanat nostivat Ragnan huulille hymyn, ja niin jää oli murtunut.

Ragnan luisevan kalvakka käsi tarttui hetkeksi Sejerin käteen. Komisario kiinnitti huomiota otteesta puuttuvaan voimaan. Vaatimaton puristus oli lämmin ja kuiva, mutta Ragnasta ei paistanut minkäänlaista pelkoa, vaikka tämä painoikin katseensa nopeasti maahan. Kädenpuristus oli ensimmäinen askel kohti väistämätöntä. Kaikkea sitä, mistä pitäisi puhua, mitä pitäisi selittää ja ymmärtää.

Ragna katseli vaivihkaa komisariota. Mieleen tuli kuva vanhasta patinoidusta puusta tai joessa uitetusta tukista, joka ajelehti vinhasti vaikka oli järeää tekoa. Sejer oli huomattavasti vanhempi kuin Ragna itse, pitkä kuin mikä ja hiukset olivat harmaantuneet. Yllään paita ja tummansininen solmio. Solmioon oli kirjailtu kirsikka ja vihreitä lehtiä. Se ei taatusti tullut suoraan tehtaalta, Ragna ajatteli, vaan jossain täytyi olla nainen, joka on kirjaillut neulalla ja langalla pienen marjan rakkaudenosoitukseksi.

Taidat yrittää rakentaa luottamusta, Ragna kuiskasi. Et sano sanaakaan siitä, miksi olen täällä, et vielä pitkään aikaan. Aiot kai lämmitellä minua hitaasti kunnes poksahdan auki kuin maissinjyvä kattilassa. Ja paljastan kaiken sisimmästäni.

Luottamus on hyvä asia, Sejer vastasi. Toivoisitko, että voisimme puhua luottamuksellisesti?

Ragna ei ollut toivonut yhtikäs mitään. Poliisin tavoitteenä oli saada ihmiset tunnustamaan, minkä jälkeen voisi nostaa syytteen ja viedä tapauksen oikeuteen. Sen jälkeen koittaisi aika keskittyä jälleen seuraavaan tapaukseen.

Kiitos mieluusti, hän kuiskasi. Luottamus on hyvä asia.

Sejer tiesi, ettei Ragna voinut puhua ääneen. Tämä oli menettänyt äänensä muutamaa vuotta aiemmin kaulaleikkauksessa. Vähäpätöinen operaatio oli päättynyt kohtalokkaasti ja tuhonnut äänihuulet lopullisesti. Kaiken lisäksi arpeutuminen oli jäänyt kesken, ja Ragnan kaulalta erottui selvästi karkea, sahalaitainen jälki, josta arpikudos hohti edelleen punaisena. Sejer ajatteli, että ehkä Ragna piilotti sen usein huivilla tai korkeakauluksisella puserolla, mutta juuri nyt tämä ei välittänyt arvestaan. Paljas, arpinen kaula oli osa naisen kertomusta. Vaikka Ragna ei voinut kuin kuiskia, Sejerillä ei ollut pienintäkään ongelmaa ymmärtää häntä. Ragna lausui sanat huolellisemmin kuin useimmat ihmiset. Hän käytti hyväkseen kasvojen lihaksistoa ja muodosti sanat selvästi kielen ja huulten avulla. Sen lisäksi Sejer tottui nopeasti tilanteeseen. Hän terästi aistinsa, luki naisen huulilta, kiinnitti huomion mimiikkaan, kuten hän aina teki kuulustellessaan ketä hyvänsä. Sejer tajusi, että yhä edelleen, ikävuosienkin kertyessä hän heräsi eloon, kun sai istua tällä tavalla vastapäätä ihmistä, jolla oli jotain kerrottavaa, tarinoita pelosta ja raivosta, vaarallisesta vastustajasta tai itsensä puolustamisen pakosta, suuresta onnettomuudesta taikka sitten vain silmittömästä vihasta. Hänen mieleensä nousi muisto lapsuudesta. Kun pikkupojat olivat tapelleet koulunpihalla ja opettaja tivasi jälkikäteen syytä käytökseen, vastaus oli yleensä: tuo tuossa sen aloitti.

Ragna, hän sanoi vakavasti. Olet ollut tähän asti pidätettynä neljäkymmentäkahdeksan tuntia. Sinun täytyy jäädä tutkintavankeuteen neljäksi viikoksi, minkä jälkeen vankeutta

jatketaan uudella neljällä viikolla, kenties vielä useampaan kertaan. Uskotko, että kestät sen?

Totta kai, Ragna kuiskasi.

Pystytkö sinä kutsumaan vartijoita selliisi ja pyytämään mitä ikinä tarvitsetkin? Vaikka joihinkin toiveisiin saatat saada kieltävän vastauksen?

En minä mitään tarvitse. Saan syötävää ja juotavaa. Minulla on peitto päälläni. Tuollainen kuin Frankilla.

Hän nyökkäsi koiraa kohti.

Hän se saa ainakin kaiken mitä tarvitsee, hän lisäsi viitaten koiran lukuisiin liikakiloihin.

Pientä piikkiä seurasi hyväntahtoinen hymy. Kenties sanat olivat vastaus aiemmalle kommentille suklaasta.

Tiedän, ettei sinulla ole perhettä, Sejer sanoi, vai olenko väärässä?

Minulla on poika, Ragna kuiskasi nopeasti. Berliinissä. Hän ei käy koskaan kotona. Hänelläkään ei ole perhettä, ja hän pitää siellä hotellia. Minulle hän lähettää yleensä kortin jouluksi, tai sitten syntymäpäiväksi. Olin vain seitsemäntoista kun sain hänet.

Mikä hänen nimensä on?

Rikard Josef.

Entä hänen isänsä?

Ragna pudisti päätään.

Miksi poikasi ei käy kotona?

Ragna kohautti olkapäitään ja käänsi katseensa. Sejer työnsi poissaolevan pojan pois mielestään kuin matkalaukun, jolle ei ollut tällä hetkellä käyttöä.

Heidän jutustellessaan Sejer tarkkaili naisen vaatimatonta olemusta. Ragna istui tuolillaan vaiti selkä suorana, melkein kuin sotilas, ja tunki selvästi kunnioitusta edessään istuvaa auktoriteettia kohtaan. Sejer kuitenkin tiesi, että hiljalleen ajan

kuluessa, meni siihen sitten muutama tunti tai muutama päivä, Ragna alkaisi vähitellen lämmitä. Tämä alkaisi liikahdella, käyttää enemmän käsiään, vaihtaisi välillä asentoa, kumartuisi pöytää kohti ja nojaisi selkänojaan. Sejer oli todistanut samaa tapahtumaketjua kerta toisensa jälkeen. Ragna ei kuitenkaan liittynyt äänekkäiden ja raivopäisten joukkioon, joita heitäkin Sejer oli nähnyt riittämiin. Sellaiset tyytit nojata retkottivat pöydän yllä ja korostivat nyrkkiä puiden sanojaan tai sitten he liikkuvat levottomasti tuolillaan, jotta saisivat aikaan mahdollisimman paljon melua. Jotkut saapastelivat ristiin rastiin huonetta, kirosivat kovaan ääneen ja sylkivät suustaan sanoja, jotka hän oli kuullut niin monesti koulunpihalla. Tuo tuossa sen aloitti.

Ragna ei voisi koskaan korottaa ääntään. Se tosiasia oli valanut häneen stoalaista tyyneyttä, se piti hänet aloillaan, kenties jopa vankinaan. On vaikea menettää malttiaan, kun ei voi huutaa kovaan ääneen. Hän ei kuulu tänne, Sejer ajatteli, hänellä on kaikki kunnossa. Vanhemmilta peritty vanha talo Kirkelinassa. Työpaikka ja mukavat työtoverit. Hän ei tosin ansainnut kovinkaan paljon, mutta hän asui yksin eikä hänen tarvinnut murehtia lainanmaksusta. Hän ei myöskään näyttänyt naiselta, jolla oli kalliita mieltymyksiä, eikä hän taatusti käyttänyt minkäänlaisia huumeita. Siitä huolimatta hän istui komisariota vastapäätä pöydän toisella puolen.

Onko sinulla olemassa äänitteitä, joista kuulisi ääntäsi silloin kun se oli vielä kunnossa? Sejer kysyi.

Hailakansiniset silmät suurenivat hämmästyksestä. Kukaan ei ollut koskaan kysynyt mitään sellaista, ei yksikään ihminen maailmassa. Hän mieleensä tuli, että tällaiselta täytyi tuntua naisesta, joka sai puhua kuolleesta lapsestaan. Puhua kuolleetta lapsesta koko lopun elämänsä ihmiselle, jota ei pelottanut surun nousu pintaan yhä uudestaan ja uudestaan.

Miksi kysyt? Ragna kuiskasi ja näytti ilahtuneelta. Hänen poskensa alkoivat punottaa.

Olen vain utelias, Sejer vastasi. Jos sinulla olisi ääninauha, niin haluaisin mieluusti kuulla sen. Yritän vain miettiä, miten sinä puhuit silloin kun äänesi oli vielä ennallaan.

Ei minulla ole äänitteitä, Ragna vastasi. Mutta kaikki sanoivat, että kuulostin aivan pieneltä tytöltä. Kun joku vieras soitti, esimerkiksi joku kaupustelija, ja minä vastasin että Ragna Riegel puhelimessa, minulta kysyttiin aina, oliko kotona ketään aikuisia. Se huvitti minua aina yhtä paljon. Vähitellen siitä tuli jonkinlainen leikki. Halusin nolostuttaa soittajat vastaamalla, että olen kohta neljänkymmenen ja tosiaankin yksin kotona, koska vanhempani eivät valitettavasti olleet enää elossa.

Huvittava leikki, Sejer sanoi. Nyt et sitten voi kuin kuiskailla. Yritätkö edelleen nolostuttaa ihmisiä, jotka soittavat?

En vastaa enää tuntemattomiin numeroihin. Ajattelen, että jos on kyse jostain tärkeästä, he soittavat kyllä uudelleen. Tekstiviesteihin minä kyllä vastaan. Tai sähköpostiin. Mutta harvoin niitä tulee. Lähinnä pelkkiä mainoksia.

Jos joku soittaa ovikelloa, menetkö avaamaan?

Oli kuin heidän välillään olisi leimahtanut salama. Kun ajatteli kaikkea, mitä oli tapahtunut.

Enimmäkseen kyllä, Ragna kuiskasi ja painoi katseensa. Olen hyvä nyökkäilemään ja hymyilemään tai pudistamaan päätäni ja käyttämään käsiäni. Vedän oven nopeasti kiinni, jos asia ei ole tärkeä, eikä kenelläkään ole koskaan mitään tärkeää asiaa. Kaikki tulevat vain kaupustelemaan milloin mitäkin. Mutta jos ovella on lapsia, jotka keräävät rahaa johonkin hyvään tarkoitukseen, palaan vain mitään sanomatta sisään hakemaan muutaman kolikon ja heilutan heille hyvästiksi. Pystyn heiluttamaan monella eri tavalla, hän jatkoi, ystävällisesti tai

torjuvasti. Pystyn hätistämään ihmiset tiehensä kuin hyönteiset. Tai nostamaan käden pystyyn kuin stop-kyntin.

Hän nosti kätensä näyttääkseen mitä tarkoitti.

Kuinka sinä pärjääät ihmisten kanssa kun olet ulkona?

En kovinkaan hyvin, Ragna myönsi, niin kuin voit helposti kuvitella. En liiku paljonkaan ulkona, koska siellä on liikaa melua. Melkein kaikissa kauppoissa soi musiikki. Rullaportaat tai hissit ovat liikaa nekin. Jos kohtaan jonkun, joka haluaa puhua, peli on menetetty. Joku voi vaikkapa kysyä tietä, mutta tiedän etteivät he kuule vastaustani, ja koska pelkään vaikuttavani epäystävälliseltä ja vastentahtoiselta, tai jopa ylimieliseltä, yritän vältellä sellaisia tilanteita mahdollisuuksien mukaan. Vaikka täytyyhän minun toisinaan mennä ulos. Täytyy käydä ruokakaupassa ja muilla asioilla. Naapurit tietävät tilanteeni, ja muuten käyn aina lähinnä samoissa kauppoissa.

Entä työtoverisi? Kuinka heidän kanssaan sujuu?

Heille ei tuota vaikeuksia saada puheestani selvää, koska he ovat tottuneet minuun ja oppineet oikean tekniikan kuunnella. Meillä täytyy kuitenkin olla katsekontakti. Sinäkin totut tähän, mutta huomaan että toistaiseksi sinun täytyy pinnistellä. Ja tuollaisen pinnistelyn katseleminen on kova taakka kantaa. En halua altistaa ihmisiä sellaiselle, ellei ole aivan pakko. Ja nythän minun on pakko.

Liikkeessänne käy kuitenkin paljon asiakkaita, Sejer sanoi.

Ratkon silloin yhden ongelman kerrallaan, Ragna kuiskasi. Nyökkäilen ja hymyilen ja viiton heidät oikeaan suuntaan.

Hän painoi katseensa sen merkiksi, että pallo oli jälleen Sejerillä. Komisario mietti, oliko Ragnan kuulo kehittynyt erityisen tarkaksi aivan kuin kuulovammaiset olivat oppineet puhumaan kovaa ja selvästi. Hän ei kuitenkaan kysynyt. Häntä ihmetytti edelleen, että Ragna istui siinä hänen edessään ja oli ylipäänsä päätynyt tähän tilanteeseen. Tämä nainen, joka oli

hento kuin oljenkorsi ja niin hiljainen että ääntä hädin tuskin kuuli. Sejer ei nähnyt hänen käsiään, sillä ne Ragna oli piti tiukasti sylissään. Kuinka paljon Ragna pystyisi nostamaan penkistä, Sejer mietti, kuinka kovaa tämä pystyisi juoksemaan tai kuinka lujaa lyömään? Jokainen käyttää sitä asetta, joka sattuu olemaan käden ulottuvilla. Istua tällä tavalla kasvotusten, Sejer ajatteli, niin kuin me nyt istumme, kahden kesken ilman ulkoisia häiriötekijöitä meillä on parhaat mahdolliset edellytykset päästä totuuden äärelle. Valheella ei ole menestymisen mahdollisuuksia tässä huoneessa. Mitä hänen vanha äitinsä olikaan sanonut, juuri ennen kuin aivoissa puhkesi verisuoni niin kuin polkupyörän kumi voi puhjeta ja päätti äidin elämän siihen paikkaan. Puhkesi ja teki lopun valtavista muistojen maisemista, kaikesta mikä oli ollut ja kaikesta mikä vielä tulisi ja mitä äiti ei enää voisi tallentaa mieleensä.

”Joka ikisen meistä täytyy vähintään kerran elämässään vaikertaa kovaan ääneen katumustaan.” Juuri niin äiti oli sanonut. Ja sitten hän oli kuollut. Ragna Riegel istuin hänen edessään, koska oli lujasti päättänyt pysyä pystyssä. Tulisiko hänenkin aikansa vaikertaa kovaan ääneen katumustaan?

RAGNA OLI OLLUT JO MONTA VUOTTA töissä Europrisissä. Yksikään työtovereista ei ollut tuntenut häntä ennen leikkausta eikä tiennyt hänestä mitään ennen kuin hän avasi suunsa ensi kerran. Vai niin, he kuittasivat kuulemansa ja olivat varsin myönteisiä. Ragna hoiti toisinaan kassaa, toisinaan availi varastossa laatikoita terävällä veitsellä ja vei sitten tuotteet ostoskärryillä kaupan puolelle, hinnoitteli ne ja asetteli hyllyihin. Jos asiakas tuli kysymään jotain, hän hymyili ystävällisesti ja lähti mitään sanomatta hakemaan kyseessä olevaa tavaraa ja hymyili sitten uudelleen. Hymy oli hänen aseensa, se oli hänen itsepuolustusensa. Jos hänen kuitenkin täytyi vastata johonkin kysymykseen, hän kuiskasi niin selvästi kuin taisi ja nosti sitten sormen huulilleen osoittaakseen, että hänen äänensä oli vammautunut. Asiakkaat nyökkäsivät silloin kohteliaasti ja kiiruhtivat toisten hyllyjen suojiin. Vakituksia asiakkaita oli paljon, ja he olivat oppineet ymmärtämään. Suurin osa Ragna Riegelin työtovereista oli saman ikäisiä kuin hän itsekin, mikä ilahdutti häntä. Hän ei välittänyt erityisemmin nuoremmista ihmisistä, sillä he saivat hänet tuntemaan itsensä epävarmaksi. Hän ei tuntenut nuorten maailmaa ja ymmärsi hädin tuskin kieltä, jota nämä käyttivät keskenään. Heidän puheensa vilisi sanoja, joita hän ei käsitellyt, kummallisia lyhenteitä ja useimmiten vielä englanniksi. Yksi työtovereista, Lars, oli vähän nuorempi ja kutsui häntä Ragnarokiksi, mikä miellytti häntä. Hänestä oli mukavaa, ettei Lars varonut häntä eikä koskaan punninnut turhan tarkkaan

sanojaan. Joskus Lars saattoi jopa tokaista hänen kuiskaa-
miinsa sanoihin, että älä nyt hyvä ihminen tuolla tavalla karju!

Silloin he purskahtivat yhdessä nauruun, Lars sydämelli-
seen käkätykseen ja hän itse omaan hiljaiseen nauruunsa, joka
muistutti koiran läähätystä. Hän oli sisimmässään antanut
kollegoille tietynlaisen luvan kiusoitella itseään, mikä ei kui-
tenkaan pätenyt muihin, vieraisiin ihmisiin. Ja koska hänellä ei
ollut omaa ääntä, hän kiinnostui toisten äänistä. Jospa ihmiset
olisivat tienneet kuinka paljon he paljastivat itsestään heti kun
avasivat suunsa. Jotkut kätkeytyivät kovan kaakatuksen taakse,
toiset epäselvään muminaan. Jotkut virittyivät laulavaan me-
lodiaan, toisten ääni oli lattea ja sävytön, toisten mörisivät tai
kailottivat pitääkseen itsensä keskipisteenä.

He tekivät töitä vuoroissa. Kymmenestä viiteen tai yhdes-
tä kahdeksaan, mikä sopi Ragnalle mainiosti. Hän asui yksin
talossaan Kirkelinassa, eikä hänen tarvinnut ottaa ketään huo-
mioon. Yksinäisyys teki hänet luonnollisesti haavoittuvaiseksi,
mutta samalla se loi tunteen vapaudesta ja hallinnasta. Hän
tuli ja meni miten halusi, kukaan ei istunut odottamassa eikä
tivannut vastauksia. Hän ajatteli kuitenkin päivittäin Rikard
Josefia, hän oli iloinen kokemuksestaan lapsen kanssa, siitä että
tiesi mitä kollegat tarkoittivat puhuessaan lapsistaan. Ja lapsis-
ta he puhuivat kaiken aikaa.

Hänellä ei tosin ollut juuri kerrottavaa pojastaan. Kaikki
mitä hän tästä tiesi oli tullut kerrottua ajat sitten, mutta hän
toisti asioita mielellään. Tai sitten hän koristeli sanomisiaan tai
liioitteli yksityiskohtia, jotta olisi saanut keskustelut kestämaan
pitempään. Hän oli omalla tavallaan ylpeä pojastaan, vaikka
tämä oli katkaissut miltei kaikki siteet äitiinsä. Ei kirjeen kir-
jettä, ei puhelinsoittoja eikä koskaan vierailuja. Vain tavan-
omainen kortti joulukuussa ja kenties toinen syntymäpäivänä
alkukesästä. Kerran hän sai kortin Pattayalta, missä poika oli

käynyt lomallaan. Yksin, Ragna uskoi, koska kortissa ei mainittu ketään muuta. Oli kuitenkin mukava kertoa työtovereille, että poika piti Berliinissä hotellia nimeltä Dormero, ja se oli saanut viisi tähteä Tripadvisorissa. Hän ei tosin ollut koskaan käynyt hotellissa, poika ei ollut koskaan kutsunut häntä, mutta hän oli katsellut valokuvia nettisivuilta. Silloin kun hänen tuli kovimmin ikävä poikaa, hän saattoi unelmoida iltamyöhälle asti katselemalla kuvia huoneista ja sviiteistä ja ravintolasalisista. Suuressa avoimessa vastaanotossa loistivat kattokruunut ja baarissa oli muhkeita nojatuoleja. Ollakseen rehellinen itselleen, hänen täytyi tunnustaa, että siinä oli hänen unelmansa. Nousta Berliinin-lennolle, poika tulisi saapuvien aulaan häntä vastaan ja ajaisi hänet keskustaan, mahdollisesti isolla Mercedesellä, ja esittelisi koko elämäntyönsä hänelle. He söisivät hyvin kauniissa salissa, ja sitten hän voisi yöpyä pojan erityisesti hänelle valitsemassa huoneessa, kenties vaikkapa sviitissä. Niin ei kuitenkaan käynyt. Vuodet vierivät. Oli vain kortti syntymäpäiväksi seitsemästoista kesäkuuta ja toinen jouluksi, enkeli tai tähti sekä lyhyt, valmiiksi painettu joulutoivotus saksaksi. Luonnollisesti pojan nimi, tai pelkät nimikirjaimet käsin kirjoitettuna, mutta siitä sai hädin tuskin selvää. Ragna ei uskonut pojan muistavan kuinka monta vuotta hän kullakin kerralla täytti. Rikard Josef oli ollut vain seitsemäntoista jättäessään hänet yksin, mieli pullollaan unelmia ja suunnitelmia, vailla tunnontuskia siitä että käänsi selän äidilleen. Ragna oli silloin ollut vain kolmenkymmenenneljän, ja nyt tuosta raskaasta päivästä oli vierähtänyt yli kymmenen vuotta.

Mitä jos vain matkustaisin sinne, hänen päähänsä pälkähti, menisin vain omin avuin hotellille ja seisaisin yhtäkkiä vastaanottotiskillä matkalaukku kädessäni. Kysyisin johtajaa. Puolen minuutin kuluttua Rikard Josef saapuisi, luonnollisesti vastaanottoaulan takana olevasta huoneesta, yllään hyvin leikattu puku.

Hän kulkisi kokolattiamatolla päällystetyn aulan poikki kuin maailmanmies katse kysyvänä. Kestäisi muutaman minuutin ennen kuin hän tunnistaisi äitinsä. Ragna näki mielessään suuret silmät ja kohotetut kulmat, joista kuvastuisi kenties aavistus noloutta. Ragna takeltelisi sanoja, joita poika ei onnistuisi kuulemaan, ja nolous sen kuin syventyisi. Rikard Josef ei tiennyt, että hän oli menettänyt äänensä, ei tiennyt mitään häntä kohdanneesta murhenäytelmästä. Ragna ei ymmärtänyt miksi kaikki oli mennyt sillä tavalla heidän välillään eikä ollut koskaan tohtinut kysyä. Poika oli ehdottomasti kovin kunnianhimoinen ja seikkailunnälkäinen. Toisin kuin äitinsä. Ragna oli kuitenkin äärettömän ylpeä siitä, että poika oli ylennyt johtavaan asemaan paljon ennen kuin oli edes täyttänyt kolmeakymmentä.

Kaikki oli hänen omaa syytään, sillä tavalla Ragna asian näki. Tulla nyt raskaaksi kuusitoistavuotiaana reilusti yli nelikymmenvuotiaalle perheelliselle miehelle, jolla ei ollut pienintäkään aikomusta jättää vaimoa ja lapsiaan, eihän siinä ollut mitään järkeä. Niinpä Rikard Josef kasvoi ilman isää. Mutta kuinka hän oli rakastanut poikaa ja tehnyt kaikkensa tämän eteen! Kuinka hän oli kantanut poikaa mukanaan päivin öin. Häntä eivät olleet enää kiinnostaneet saman ikäisten tyttöjen puuhat, hän ei ollut kaivannut yhtikäs mitään, ei juhlimista, ei rakastumista eikä ikäisiään poikia. Hän oli rakastunut ainoastaan omaan poikaansa. Tämän olemukseen ja tuoksuun, untuvaisen nukan peittämään päähän ja kosteaan suuhun. Hän ei unelmoinut hienoista työpaikoista tai suuresta perheestä. Oli vain hän ja hänen poikansa.

Vielä kymmenen minuuttia työpäivää jäljellä. Hän työnsi kaupan puolelle raskasta kärryä, jossa oli kaksi avattua pahvilaatikkollista kylpyhuoneen pikkutavaraa. Kärryn alatasolle Lars oli

kiikuttanut vielä juoksujalkaa laatikon, jonka sisältöä Ragna ei ollut nähnyt. Hän alkoi asetella wc-harjoja hyllyyn. Muovi-harjoja oli kolmea väriä, ja ne maksoivat yhdeksäntoista kruunua, joten hintaa ei voinut moittia. Nostellessaan harjoja hyllyyn Ragna otti avukseen mielikuvituksen ja ajatteli, että ne olivat värikkäitä puutarhakukkia, punaisia, violetteja ja vaalean-punaisia. Hän tiesi, ettei kaikkien tuotteiden laatua voinut kehua. Heidän myymänsä kynttilät valuttivat niin, etteivät ne kestäneet yhtä kauan kuin kalliimmat kynttilät. Kahvi oli kitkerää ja laihaa, konvehtirasioiden suklaa oli usein niin vanhaa, että palaset olivat kuivuneet ja alkaneet harmahtaa. Joskus konvehteja peittivät vaaleat raidat, koska rasioita ei ollut säilytetty oikeassa lämpötilassa. Moni tuote oli kuitenkin hintansa arvoinen. Muovirasiat ja räsymatot, valmiiksi ommellut verhot, froteepyhkeet, keittiötarvikkeet ja työkalut. Kun kaikki wc-harjat olivat paikoillaan, hän avasi laatikon, jonka Lars oli rientänyt lisäämään ostosvaunuun. Hän nosti sen kärryn alatasolta ja luki tekstin Malaysia. Laatikossa oli kahdeksan pienempää rasiaa. Ragna totesi huvittuneena, että jokaisessa rasiassa oli keraaminen pääkallo, jopa melko aidon näköinen, kukin omalla sirola jalustallaan. Hän otti yhden rasiastaan ja tajusi, että silmien kohdalla oli pienet punaiset lamput ja rasiasta löytyi vielä kaksi AA-patteria, joille oli paikka jalustan sisällä. Hän avasi jalustan luukun ja pani paristot paikoilleen, jolloin synkkiin silmäkuoppiin syttyi valo. Hän asetteli loput seitsemän rasiaa hyllyyn ja päällimmäiseksi kallon, jonka silmät loistivat punaisena. Hän ajatteli, että lapset saisivat tällaisia joululahjaksi, ja sitten he panisivat kallot yöpöydälleen. Lapset makaisivat yksin vuoteessaan ja tuijottaisivat punaisia silmiä samalla tavalla kuin hän juuri nyt, koska niissä oli jotain niin kiehtovaa, ettei hän saanut irrotettua katsettaan vielä pitkään aikaan. Hän halusi näyttää kalloa saman tien Gunnhildille. Sitten he voisivat nauraa sille yhdessä.

Hän työnsi tyhjän vaunun takaisin paikoilleen varastoon, haki käsilaukkunsa taukotilasta, puki takin ylleen ja kuiskasi heipat Gunnhildille ja Larsille sen jälkeen kuin oli viittonut heitä katsomaan kalloa. Töissä hän piti eniten Larsista ja Gunnhildista. Jotkut tekivät vain puolta päivää tai viikonloppuja, eikä Ragna piitannut heistä lainkaan. Hän piti huolen, etteivät hekään olisi piitanneet hänestä. Hänen maailmansa sai olla pieni ja selkeä, mikä soi hänelle tunteen tilanteen hallinnasta. Kello oli viisitoista yli kahdeksan, kun hän pääsi bussipysäkille, oli syksy ja pimeys oli laskeutunut. Neljä ihmistä odotti bussia. Toiset seisoivat katoksen alla, hän itse jäi jalkakäytävälle selin muihin. Vuosien varrella hän oli ottanut vakiopenkikseen ikkunapaikan kuljettajan takaa kolmannelta riviltä. Hän ei pitänyt siitä, että joku toinen oli joskus istunut hänen paikalleen. Silloin hän tunsi joutuneensa ansaan. Joku oli tullut hänen reviiirilleen. Tänään paikka oli vapaana, ja hän istui siihen hyvillä mielin, aivan kuin olisi sujahtanut muottiin, johon hän sopi kuin valettu.

Bussimatka Kirkelinaan kesti neljäkymmentä minuuttia. Ragnasta oli mukavaa istua kyydissä ja katsella ikkunasta ulos. Toisinaan, kun häntä väsytti, hän painoi poskensa kylmään ruutuun ja sulki silmänsä. Silmäluomien takana välähti valo joka kerran kun bussi ajoi lyhtypylvään ohi. Hänen ajatuksensa virtasivat vapaana aina kun hän oli liikkeessä bussin peltikorin sisällä, kuin paksun kuoren ympäröimänä. Kotimatkasta oli tullut rakas, se oli kuin kultainen hetki jolloin hän oli osa maailmaa ja liikennettä, mutta samalla täysin turvassa.

Pimeys oli vallannut hiljaisen kadun, kun hän pääsi omalle pysäkillen. Hänellä oli vain muutaman minuutin matka kotiin, mutta ensin hän ylitti kadun viistosti ja käväisi Irfanin

kaupassa. Se oli aina auki. Hän ajatteli, että Irfan nukkui patjalla takahuoneessa, ja nousi vikkelästi ylös aina kun kuuli ulko-oven yllä olevan kulkusen äänen, valmiina palvelukseen. Kello soi samassa kun Ragna avasi oven, mikä sai tuntemaan, että hänet otettiin juhlallisesti vastaan. Hänen nenäänsä kantautuivat eksoottisten mausteiden ja muiden herkkujen tuoksu Irfanin kotimaasta Turkista. Ragna osti riisiä, teetä ja tomaatteja sekä suuria itse leivottuja rieskoja, joita hän söisi juuston ja kinkun kera. Ja neljä pulloa Uludaj Fruttia. Irfan Barisin kaupan valossa ja lämmössä hän kulki kaikessa rauhassa hyllyjen välissä ja hänet täytti lapsenomainen innostus. Kauppa ei muistuttanut lainkaan norjalaisia ruokakauppoja vaan oli pikemmin kuin miniatyyrikokoinen markkinapaikka tuoksuja ja värejä tulvillaan. Yhdessä hyllyssä oli valikoima koristeellisia hajuvesipulloja. Hän avasi toisinaan korkin ja nuuhkaisi. Hajuvesien halpa tuoksu pisteli nenässä, mutta eivät ne paljon maksaneetkaan. *Starry Night. Secret Dream. Killer Queen.* Irfanilla oli myös paljon kuivattuja hedelmiä, täytekeksejä ja jännittäviä kastikkeita lasipurkeissa. Vaippoja ja saippuaa, hedelmiä ja vihanneksia. Hedelmiä ei poistettu hyllystä heti, kun niihin tuli ruskeita pisteitä, ja banaanit saivat olla myynnissä pitkään ennen kuin uusia tuli tilalle. Ostoskassit olivat yksinkertaisinta lajia, ohuita ja vailla mainoksia. Jos hän osti jotain painavaa, hänen täytyy kantaa kassia sylissään, sillä kahvat tappasivat katketa. Hänen ei kuitenkaan tarvinnut kantaa kassia kuin kadun toiselle puolen ennen kuin pääsi kotiin. Irfan oli komea, jonkin verran Ragnaa nuorempi, solakka, tumma mies, jonka iho hohti kultaa. Irfan ei hymyillyt koskaan. Hänen olemuksestaan paistoi levottomuus, ja huolet painoivat ruumista kuin jatkuva värinä. Hän puhui usein puhelimessa samalla kun palveli asiakkaita, puhui joskus itsekseen omalla, Ragnalle vieraalla mutta kauniilla kielellään. Hän vilkuili usein ulos

ikkunasta aivan kuin olisi etsinyt jotakuta katseellaan, mutta siitä huolimatta hänellä oli aikaa lausua muutama sana vieraan aksentin läpäisemällä norjan kielellä. Hän päätti yleensä keskustelun nopeaan nyökkäykseen, jonka Ragna ajatteli opettaneensa kauppiaalle itse.

Ragna ei sammuttanut koskaan valoja kotoa lähtiessään. Hän halusi että talo ottaisi hänet lämpimästi vastaan, kun hän tulisi töistä kotiin, etenkin syyspimeällä kuten juuri nyt. Yksikerroksinen talo oli vaatimaton, olohuone ja keittiö, kaksi makuuhuonetta ja kylpyhuone, kellari, jossa hän piti pesukonetta ja jossa oli tilaa kaikenlaiselle romppeelle, jota oli kertynyt vuosien varrella sekä häneltä itseltään että vanhemmilta. Kellari oli kylmä ja kostea, ja kovalla sateella lattiaan piirtyi märkiä läikkiä. Hän oli asunut tässä talossa koko ikänsä, myös sen jälkeen kun poika oli syntynyt, sillä hänellä ei ollut rahaa raskaaksi tullessaan ja hän tarvitsi apua. Niin heistä tuli nelihenkinen perhe. Talon edessä oli pieni puutarha, mutta sitä hän ei juurikaan hoitanut, sillä hänellä ei ollut sellaisia taitoja. Hänellä oli myös pieni veranta, jolla hän tosin istui vain ani harvoin, koska ei halunnut, että ihmiset näkevät hänet kadulta. Eikä hän kalpeaihoisena ja punatukkaisena olisi edes kestänyt aurinkoa. Roskasäiliö oli kadun varressa, postilaatikko tolpan päässä ja aivan hänen porttinsa pielessä oli suuri katulyhty. Ajotie hänen talolleen oli hyvin valaistu. Aina kävellessään bussilta kotiin hän halusi ajatella, että lyhty oli laitettu juuri siihen, jotta hänen olisi helppo tulla kotiin. On lupa leikitellä, Ragna Riegel ajatteli. Lapset saavat leikkiä kaiken aikaa.

Hän oli ylittänyt kadun. Hän piti kauppakassia vasemmassa kädessä ja avasi postilaatikon oikealla. Otti laatikosta paikallislehden ja seurakuntasanomat, joiden lisäksi laatikon

pohjalla oli huonekalukaupan mainos ja yksinkertainen valkoinen kirjekuori. Hän ei saanut juuri koskaan kirjeitä. Kuoreen oli kirjoitettu ainoastaan hänen sukunimensä, Riegel. Suurin kirjaimin. Ei osoitetta. Hän laski ostoskassin viereensä. Kirjekuoressa ei ollut postimerkkiä eikä lähettäjän osoitetta. Hän käänteli kirjettä hetken katulyhdyn valossa. Paperi oli vaatimatonta, ehkä kierrätyspaperia, sillä se oli normaalia ohuempaa ja harmaampaa. Mitä ihmettä. Kirje ilman lähettäjä. Voisiko naapurin Olafilla olla jotain sydämellään, tai Teigenilla vastakkaisen puolen naapuritalossa. Vai oliko kirjeessä vain jokin mainos, jollaisia kiikutettiin jokaiseen Kirkelinan postilaatikkoon aina Kehräämöltä kirkolle asti. Ulkomaalaiset tarjosivat toisinaan palveluksiaan tällä tapaa. He siivosivat, maalasivat ja remontoivat, kuurasivat ja nikkaroivat, ja Ragnan mieleen tuli, että hänen pitäisi ottaa yhteyttä johonkukuhun heistä, sillä hän tarvitsi apua aidan korjaamiseen. Aita kaipasi uutta maalia. Tai sitten kyseessä saattoi olla jokin kunnan ilmoitus, joka lähetettiin kaikkiin talouksiin. Vaikka eihän se voinut olla mitään sellaista, koska nimi oli kirjoitettu käsin. Hän lähti kävelemään sorakäytävää kuistille, avasi oven ja laski postit keittiönpöydälle. Pudotti laukun lattialle ja potki kengät jalastaan. Hän tyhjensi ostoskassin ja päätti tehdä ruuaksi risottoa, jos jääkaappiin jääneet makkarat eivät vielä olleet menneet yli päiväyksen. Eivätkä ne onneksi olleet. Hän istui pöydän ääreen ja tuijotti valkoista kirjekuorta. Hän käänteli sitä monta kertaa kädessään aivan kuin olisi kuvitellut että yhtäkkiä kuoreen ilmestyisi lähettäjän nimi tai yrityksen logo kunhan hän vain odottaisi hetken. Niin ei kuitenkaan tapahtunut. Sitten hän avasi kuoren ja otti sen sisältä taitetun paperin, johon oli kirjoitettu yksinkertainen viesti.

SINÄ KUOLET.

HUIKEA MATKA IHMISMIELEN PIMEYTEEN.

Ragna on yksin elävä keski-ikäinen nainen, näkymätön ihminen. Hän on menettänyt äänensä epäonnistuneessa operaatiossa ja puhuu kuiskaamalla.

Ragnan elämässä on kuitenkin päällisin puolin kaikki hyvin: hänellä on vakituinen työ ja velaton talo. Aikuinen poikakin on, mutta äiti ja poika eivät ole vuosikausiin pitäneet yhteyttä kuin harvoin.

Ragnan elämä järkkyy, kun hän löytää postilaatikostaan kirjeen, jossa lukee vain ”SINÄ KUOLET”. Alkaa tapahtumaketju, jonka seurauksena Ragna istuu Konrad Sejerin kuulusteltavana.

On selvítettävä, mikä on totta ja mikä harhaa. Ja mikä lopulta johti kauhistuttavaan tragediaan.

”Hän sulki silmänsä. Sydän sykki kevyesti ja pehmeästi, sillä sydän ei tiennyt, mitä hän oli tehnyt, se teki vain ahkerasti töitä pitääkseen hänet hengissä eikä tuominnut mitään.”

	
www.johnnykniga.fi	84.2 978-951-0-48399-2